

Шепетяк О. Богослов'я на межі тисячоліть – досягнення християнської цивілізації. // Всеукраїнська науково-практична конференція "Хрещення Київської Руси-України – фундамент духовного розвитку української культури", присвячена 1025-ій річниці хрещення Київської Руси: [збірник тез] / [Упор. Л.Пасенко, Т.Петруша, Л.Мозгова, О.Спис; за ред. к.пед.н. Л.Мозгової]. – Бориспіль: ПП "Люксар", 2013. – С. 25-26.

Олег Михайлович Шепетяк
докторант Інституту філософії ім. Г.С. Сковороди НАН
України

Стаття присвячена аналізу змін, які відбулися у богословській дискусії після Другого Ватиканського Собору, зокрема проведений поворот до проблеми людини.

Ключові слова: богослов'я, антропологія, релігійна філософія

Богослов'я на межі тисячоліть – досягнення християнської цивілізації

Християнська цивілізація – це плід праці Бога і людини, оснований на повноті одкровення у воплощеній особі Христа та звершений крізь різностороннє досягнення людського духу. Буття людини як істоти, яка всупереч своїй обмежувчій матеріальній присутності у світі власним духом екзистенційно підноситься до таємниці буття і намагається осягнути неосяжне, обумовлене постійним пошуком Бога, який надає сенсу людському життю і визначає специфіку людини як особливого творіння Божого. Пошук Бога та відвічні намагання духом і розумом вникнути в Його таємницю не лише збагачують людину інтелектуально, духовно і світоглядно, а передовсім реалізують людський потенціал, який закладений в підмурках її психосоматичної сутності. Пошуки Бога творять богослов'я: не лише як царину науки і навчальну дисципліну, а як відточення духовного слуху на Боже Слово, яке промовляє в бутті, історії і серці людини. Це Слово виразилося у творенні світу, в дефініюванні суцього та в людському духові.

Богослов'я – це живий організм, який розвивається в контексті цивілізаційного розвою. Боже Слово повинно промовлятися до кожної культури і кожної людини зрозумілими для них поняттєво-термінологічними категоріями. Ціллю цього інкультураційного процесу є одягти статичну істину християнської віри в динамічні форми вираження. Саме пошуки адекватного вираження стимулюють Церкву до постійних шукань креативного діалогу з культурою, плодом якого стає богослов'я, тобто Боже Слово до людини в людському слові про Бога.

Численні культурні трансформації в історії християнської ери показали безмежний потенціал світоглядної творчості людства. Водночас вони засвідчили відкритість християнської істини до конструктивного і виваженого діалогу. Межа II і III тисячоліть ілюструється новими переїнами в картині світу, які вимагають відповідної відповіді від Церкви. Вагомою відповіддю на запити часу дав Другий Ватиканський Собор та постсоборне богослов'я, які зуміли увібрати добрі напрацювання екзистенціалізму, постпозитивізму, неосхоластики і просвітницької класики та вияснити правди Одкровення мовою культурного надбання епохи.

Основним акцентом, поставленим у богослов'ї останніх десятиліть минулого тисячоліття, став наголос на людині як на сцені, на якій відбувалася драма бого-людських відносин. Людина в сучасному богослов'ї сприймається не тільки як адресат, до якого скероване Слово Боже, а як осередок спілкування Бога і людини [5, 21-22], як основна точка вселенної, в якій промовляє Бог, як місце вираження трансцендентального, надприродного екзистенціалу, як головна точка відносин [4, 20], як місце переживання таємниці Бога [3, 151], як вектора, скерованого до абсолютного буття.

Глибоке усвідомлення людиною себе як сфери присутності Бога не тільки презентує Бога як близького до людини, а й підносить людину понад іманентність, що підлягає емпіричному пізнанню. Підносячись до Бога, Який є абсолютною таємницею, людина й сама усвідомлює

себе як таємницю, яка не підлягає дефініюванню ані в онтологічному, ані у формально-логічному сенсі. Саме ці таємничість і трансцендентність людини роблять її вищою понад весь світ [1, 136] та здатною до особистісного спілкування як з іншою людиною, так і з Богом [2, 46]. Антропологічний підхід в богослов'ї змінив погляд сучасної цивілізації не так на правди християнської віри, як на людину, яку тепер почали розуміти як місце Божественного одкровення. Такий тип богословствування, який іноді звать "богослов'ям знизу" бачить Бога з перспективи людини.

Нове тисячоліття поставило перед Церквою нові виклики. Серед них чи не основним є формування нової людності, яка втрачає власну індивідуальність і схильна до розчинення в масі. Постмодерна культура відірвалася від трансцендентної цілі буття і стрімко скочується до хаосу. Без позасвітового логосу, який для культури минулого був взірцем формування порядку-космосу людство втратило сенс власного духовного розвитку. Ніцшеанський лозунг про смерть Бога насправді проголосив смерть людини [6, 14]. Людина й не помітила, що відмовляючись від Бога, вона відмовляється від самої себе. Бог є причиною людськості людини. Лише завдяки присутності Бога в людині вона є собою; вона не є тим, продуктом чого є її вираження; людина не може редукуватися до тих світів, громадянином яких вона є. Все це тому, що вона перебуває в контакт з Богом. Якщо цей контакт зникає, тоді змінюється антропічний орієнтир, людина розчиняється в потоці емпірії та стає тим, що творить її невластиві характеристики.

1. Паскаль Б. Мысли. / Блез Паскаль. Пер. с франц. Юлии Гинсбург. – Москва: Из-во им. Шабашниковых. 1995 – 480 с.

2. Ратцингер Й. Введение в христианство. Лекции об апостольском символе веры. / Йозеф Ратцингер – Папа Бенедикт XVI. – Брюссель: Из-во "Жизнь с Богом", 1988 – 319 с.

3. Muck O. Philosophische Gotteslehre. / Otto Muck – Düsseldorf: Patmos Verlag, 1983. – 191 S.

4. Rusecki M. Wiarygodność chrześcijaństwa. / Marian Rusecki – Lublin: Towarzystwo naukowe KUL, 1994. – 359s.

5. Tugendhat E. Anthropologie statt Metaphysik, 2. Auflage. / Ernst Tugendhat. – München: C.H. Beck, 2010, 239 S.

6. Каспер В. Бог Иисуса Христа. / Вальтер Каспер. – Москва: ББИ им. Св. Андрея, 2005 – 462 с.